

Yapay Zekâ Destekli

Okul Geliştirme

Kuram ve Uygulama

Prof. Dr. Ruhi SARP KAYA

Prof. Dr. Ruhi SARPKAYA

**Yapay Zekâ Destekli
OKUL GELİŞTİRME
Kuram ve Uygulama**

ISBN 978-625-8789-97-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

BU KİTAP NASIL KULLANILMALI

Bu Kitap Hem Kâğıtta Hem Ekranda Yaşıyor

Elinizdeki kitabın iki katmanı var. Basılı kitabı okurken göreceğiniz karekodlar, sizi bu kitabın çevrimiçi uygulama alanına götürür.

BASILI KİTAP

Okuduğunuz kitap

Konuların, kavramların ve kuramların anlatıldığı ana metin. Bilgiyi buradan edebilirsiniz.

SANAL KİTAP

Uyguladığınız site

Öğrendiklerinizi kendi okulunuza uyarlayabileceğiniz, güncel verilere ulaşabileceğiniz dijital alan.

KAREKODU NASIL OKUTURSUNUZ?

- 1 Telefonunuzun **Kamerasını** veya **Karekod Okuyucu** uygulamanızı açın.
- 2 Kamerası **karekoda** doğrultup birkaç saniye sabit tutun.
- 3 Ekranda beliren **bağlantıya** dokunarak sayfaya gidin.

SİTEDE NELER YAPABİLİRSİNİZ?

Okulunuzu değerlendirin

Olgunluk Endeksi, altı boyut

Modelleri inceleyin

Lewin, Kotter, ADKAR

Kuramları anlayın

Kuramcı Galerisi, günlük dile

Karar verin

Karar Senaryosu, müdür olun

Kavramları keşfedin

Kavram Haritası

Güncel verilere ulaşın

Canlı Veri Panosu

İpucu: Acele etmeyin. Her bölümde küçük bir uygulama yapıp kendi okulunuza dair düşünmek, hızlıca geçmekten değerlidir.

Güvenlik: Kişisel bilgi (öğrenci adı, kimlik no) yazmayın. Uygulamalar örneklerle çalışır.

ÖN SÖZ

Elinizdeki kitap, yapay zekâ destekli okul geliştirmeyi konu edinmekle birlikte, teknolojiyi tek başına bir amaç ya da hazır bir çözüm olarak görmez. Kitabın çıkış noktası, okulu bütüncül bir bakışla ele alma çabasıdır. Bir okul; yalnızca sınıflardan, ders programlarından ya da sınav sonuçlarından ibaret değildir. Okul; öğrencisiyle, öğretmeniyle, yöneticisiyle, ailesiyle ve içinde yer aldığı toplumla birlikte yaşayan bir bütündür. Bu nedenle okul geliştirmeyi de bu bütünlüğü gözetererek düşünmek gerekir.

Bu bütüncül bakış, okulu içinde bulunduğu toplumsal ve ekonomik koşullardan ayrı düşünmemeyi gerektirir. Kitap boyunca sosyoekonomik arka planı özellikle vurgulamak istedim. Çünkü her okul, belirli bir toplumsal gerçekliğin içinde var olur; eşitsizlikler, olanaklar ve sınırlılıklar okul kapısının önünde durmaz, sınıfın içine kadar girer. Okul geliştirmeyi bu gerçeklikten bağımsız ele almak, çoğu zaman sorunların yalnızca yüzeyine dokunmak anlamına gelir. Bu kitapta ise sorunların köklerine bakmayı önemsedim.

Kitabı yazarken eleştirel pedagojinin ilkelerini bir pusula olarak kullandım. Amacım, okura hazır yanıtlar sunmaktan çok, onu çok yönlü düşünmeye çağırmaktır. Bir uygulamanın neden yapıldığını, kimin yararına olduğunu, hangi değerleri güçlendirip hangilerini görmezden geldiğini sormak; bence iyi bir okul geliştirmenin ilk adımıdır. Bu yüzden kitap boyunca yer yer sorular sordum, farklı bakış açılarını yan yana getirdim ve okuru kendi bağlamında düşünmeye davet ettim.

Bütün bu çabanın arkasında, belirli bir eğitim anlayışı vardır. Ben okul geliştirmenin; kapsayıcı, özgürlükçü ve adaletli bir eğitimi güçlendirmesi gerektiğine inanıyorum. Her çocuğun okulda kendine yer bulabildiği, hiçbir öğrencinin geride bırakılmadığı, düşünmenin ve sorgulamanın önünün açık olduğu bir eğitim... Sorun çözebilen, kendi hayatı ve içinde yaşadığı dünya üzerinde söz söyleyebilen bireyler yetiştiren bir eğitim... Ve öğrenciyi yalnızca sınavlara değil, gerçek hayata hazırlayan bir eğitim. Okul geliştirme etkinliklerinin ve bu kitapta anlatılan sürecin tamamı, işte bu anlayışa hizmet etmek üzere kurgulandı.

Yapay zekânın eğitime girişi, bu değerleri hem güçlendirebilecek hem de zedeleyebilecek bir olanak sunuyor. Kitap boyunca bu ikili yönü açıkça göstermeye çalıştım. Teknolojiyi, adaleti ve kapsayıcılığı büyüten bir araç hâline getirmek de, eşitsizlikleri derinleştiren bir mekanizmaya dönüştürmek de mümkün. Hangi yolun seçileceği, teknolojinin kendisinde değil; onu kullanan insanların değerlerinde, sorularında ve niyetlerinde saklıdır. Bu kitap, o değerler üzerine birlikte düşünmek için bir çağrıdır. Anabilim dalımdaki tüm çalışma arkadaşlarıma bana destek verdikleri için teşekkür ederim. Bu kitabın yazımında ve düzeltilmesinde değerli katkılarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Tahir Yılmaz'a, Dr. Öğr. Üyesi Barış Çavuşa ve Prof. Dr. Pınar Yengin Sarpkaya'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ruhi SARPKAYA

Aydın, Ağustos 2026

İÇİNDEKİLER

Okul Geliştirme

Giriş.....	1
Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Beyan.....	6

1. Bölüm: Okul Geliştirmeye Genel Bir Bakış

1.1. Okul Geliştirme: Kavramsal Bir Çözümleme.....	7
1.2. Okul Etkililiği ve Okul Geliştirme Çalışmaları	16
1.2.1. Okul Etkililiği ve Okul Geliştirme Arasında Birleşme Tartışmaları.....	19
1.3. Okul Geliştirmenin Temel İlkeleri.....	24
1.3.1. Okulu Değişimin ve Dönüşümün Öznesi Olarak Kabul Etme	25
1.3.2. Öğrencilerin Bütüncül Gelişimi.....	25
1.3.3. Kapasite Geliştirme ve Öğrenen Topluluk Kültürü İnşası	25
1.3.4. Bağlama Özgürlük ve Çeşitliliği Kucaklayan Yaklaşımlar.....	26
1.3.5. Katılımcı İşbirliği ve Dağıtım Liderlik	26
1.3.6. Sistematik, Döngüsel ve Veriye Dayalı Süreç Yönetimi	26
1.3.7. Çok Düzeyli Müdahale ve Eşgüdümlü Dış Destek.....	27
1.3.8. Yapısal Değişimden Ziyade Kültürel Dönüşüm	27
1.3.9. Ebeveyn ve Okul Çevresiyle Organik, Demokratik Ortaklıklar Kurma.....	28
1.3.10. Eğitimde Fırsat Eşitliği ve Sosyal Adaleti Merkeze Alma	28
1.3.11. Zenginleştirilmiş Öğrenme Fırsatları ve Etkili Zaman Yönetimi	28
1.3.12. Açık Hedefler ve Öğrenci Potansiyeline Yönelik Yüksek Beklentiler İklimi Yaratma	29

2. Bölüm: Çeşitli Ülkelerde Okul Geliştirme Çalışmaları

2.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Okul Geliştirme Uygulamaları.....	33
2.1.1. ABD'de 1970'lerden Önce Yapılan Okul Geliştirme Araştırmaları	35
2.1.2. 1970'lerde ve 1980'lerin Başında Eğitimsel Değişim Çalışmaları	36
2.1.2.1. Devamlı Sınıfta Gözlem Değerlendirmesi (FTCOE)	36
2.1.2.2. Rand Change Agent Çalışması	37
2.1.2.3. Okul Gelişimini Destekleyen Yaygınlaştırma Çalışmaları (DESSI)	38
2.1.2.4. Etkili Okullar Araştırmasına Dayalı Okul Geliştirme (1970'lerden 1990'ların Başlarına Kadar)	39

2.1.3. Okulun Yeniden Yapılanmasına Dayalı Okul Geliştirme Araştırmaları (1990'lar)....	40
2.1.4. 2000'li Yıllar: Hiçbir Çocuk Geride Kalmasin (No Child Left Behind, NCLB).....	42
2.2. Kıta Avrupası'nda Okul Geliştirme.....	45
2.2.1. Hollanda'da Okul Geliştirme	45
2.2.2. Almanya'da Okul Geliştirme	47
2.2.3. Finlandiya'da Okul Geliştirme	50
2.3. Çin'de Okul Geliştirme	56
2.4. Türkiye'de Okul Geliştirme	62
2.4.1. Tevhid-i Tedrisat (Eğitim Birliği).....	64
2.4.2. Köy Enstitüleri.....	66
2.4.3. Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim	71
2.4.4. 4+4+4 Kesintili Zorunlu Eğitim	72
2.4.5. Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO)	74
2.4.6. Okullarda Toplam Kalite Yönetimi (TKY).....	75
2.4.7. Okul Gelişim Modeli (OGM).....	76

3. Bölüm: Eğitim Reformları ve Okul Geliştirme Bağlamında Sosyoekonomik Arka Plan

3.1. Kapitalizm, Neoliberalizm ve Yeni Dünya Düzeni	87
3.2. Kapitalist Sistemde Eğitim	97
3.3. Kapitalist Sistemdeki Eğitim Politikalarına Eleştiriler	101
3.4. Örtük Program ve Okul Geliştirme	107

4. Bölüm: Toplumsal Değişme ve Örgütsel Değişim Kuramlarından Okul Geliştirmeye

4.1. Toplumsal Değişme Kuramları.....	120
4.1.1. Çatışmacı Kuramlar	122
4.1.2. Yapısal İşlevselci Kuramlar.....	136
4.2. Örgütsel Değişim Kuramları	148
4.2.1. Kurt Lewin'in Üç Aşamalı Değişim Kuramı.....	149
4.2.2. Kotter'in Sekiz Aşamalı Değişim Süreci.....	154
4.2.3. ADKAR Modeli.....	160
4.2.4. McKinsey 7S Modeli.....	165
4.2.5. Senge'nin Öğrenen Örgütler Kuramı.....	170

5. Bölüm: Okul Geliştirmede Değişim Sürecinin Yönetimi

5.1. Değişim Sürecinin Aşamaları	178
5.1.1. Hazırlık Aşaması: İhtiyaç Analizi ve Değişime Hazırlık	178
5.1.2. Planlama Aşaması: Hedef Belirleme ve Stratejik Planlama	183
5.1.3. Uygulama Aşaması: Değişim Planının Yürütülmesi	188
5.1.4. Değerlendirme ve İzleme Aşaması: Sonuçların Analizi ve Geri Bildirim	190
5.2. Değişim Yönetiminde Dirençle Başa Çıkma	193
5.2.1. Değişime Direncin Tanımı ve Doğası	195
5.2.2. Dirençle Başa Çıkma ve Katılımcı Yaklaşımın Rolü	196
5.3. Direncin Belirtileri ve Türleri	208
5.3.1. Açık Direnç	209
5.3.2. Örtülü Direnç	210
5.4. Direnci Yönetme Stratejileri	213
5.4.1. Önleyici Stratejiler	213
5.4.2. Süreç Boyunca Stratejiler	215
5.4.3. Direnç Sonrası Stratejiler	217
5.5. Liderlik Rolü ve Direnç Yönetimi	219
5.6. Direncin Pozitif Yönleri ve Fırsatlar	221

6. Bölüm: Okul Geliştirmede Liderlik ve Yönetim

6.1. Okul Geliştirmede Liderlik Roller ve Stratejileri	227
6.1.1. Liderlik Roller	227
6.1.2. Liderlik Stratejileri	230
6.2. Dağıtılmış Liderlik ve Okul Geliştirme	233
6.2.1. Yedi Temel İlke	234
6.2.2. Dağıtılmış Liderliğin Pratik Uygulamaları	238
6.3. Okul Geliştirmede Öğretimsel Liderlik ve Öğrenci Başarısı	240
6.3.1. Okul Geliştirmenin Temeli Olarak Öğretimsel Liderlik	242
6.3.2. Öğretimsel Liderliğin Okul Geliştirme İlkeleriyle Bütünleşmesi	243
6.3.3. Öğretimsel Uygulamaları Geliştirme ve Öğrenci Başarısı	243
6.3.4. Değerlendirme ve Geri Bildirimin Gelişimsel Kullanımı	244
6.3.5. Okul Kültürü ve İklimin Öğrenci Başarısına Etkisi	245
6.3.6. Kaynakların Etkin Yönetimi ve Önceliklendirme	246
6.3.7. Sürdürülebilirlik	246
6.4. Okul Geliştirmede Yenileşim ve Liderlik Stratejileri	248
6.4.1. Değişen Dünyada Okul İçin İnovasyonun Anlamı ve Önemi	248
6.4.2. Yenileşim Kültürü Yaratmak: Liderin Rolü	250
6.4.3. Yenilikçi Fikirleri Destekleme ve Kaynak Sağlama Stratejileri	251

7. Bölüm: Okul Geliştirmede Kapsayıcılık ve Eşitlik

7.1. Kapsayıcı Eğitimin Tanımı, Temel İlkeleri ve Okul Geliştirmedeki Rolü.....	258
7.2. Farklı Sosyoekonomik, Kültürel ve Özel Gereksinimli Öğrencilerin İhtiyaçlarına Yönelik Stratejiler	262
7.2.1. Sosyoekonomik Çeşitliliğe Yönelik Stratejiler.....	263
7.2.2. Kültürel ve Dilsel Çeşitliliğe Yönelik Stratejiler.....	264
7.2.3. Özel Gereksinimli Öğrencilerin İhtiyaçlarına Yönelik Stratejiler.....	264
7.3. Eşitlik Temelli Okul Geliştirme.....	268
7.3.1. Veriye Dayalı Sürekli İyileştirme ve Eşitlik.....	268
7.3.2. Kapsayıcı Okul Kültürü ve Liderliğin Rolü.....	269
7.3.3. Uygulamaya Yönelik Stratejiler ve Pedagojik Yaklaşımlar	270
7.3.4. Sistematik Değişim ve Sürdürülebilirlik	271
7.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Okul Geliştirme	272
7.4.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Gerekçeleri	275
7.4.2. Mevcut Zorluklar ve Engeller	276
7.4.3. Uygulamaya Yönelik Stratejiler	278

8. Bölüm: Mesleki Öğrenme Toplulukları ve Okul Geliştirme

8.1. Mesleki Öğrenme Topluluklarının Kavramsal Çerçevesi	285
8.1.1. Tanım ve Temel İlkeler	285
8.1.2. MÖT'lerin Temel Özellikleri ve Bileşenleri.....	286
8.1.3. MÖT'lerin Okul Geliştirmedeki Rolü ve Önemi.....	287
8.1.4. Kültürel Dönüşüm ve Eşitlikçi Yaklaşım.....	288
8.1.5. Katılımcı Liderlik	289
8.1.6. Problem Çözme ve Sürekli İyileştirme.....	289
8.2. Okul Geliştirme Bağlamında MÖT Kurma ve Örgütlenme Modelleri.....	290
8.2.1. MÖT Kurma Süreci ve Adımları.....	291
8.2.2. MÖT Örgütlenme Modelleri	293
8.2.3. Takım Oluşturma ve Üye Seçimi.....	294
8.2.4. Liderlik Yapıları ve Roller.....	296
8.3. MÖT Çalışma Süreçleri ve Yöntemleri.....	297
8.3.1. Toplantı Döngüleri ve Yapısı.....	298
8.3.2. Ortaklaşa Araştırma ve Eylem Araştırması	300
8.3.3. Veri Analizi ve Karar Verme Süreçleri.....	302
8.3.4. İşbirlikli Öğretim Planlaması	304
8.4. MÖT'lerin Okul Geliştirmeye Katkıları.....	306
8.4.1. Öğretmen Mesleki Gelişimi.....	308
8.4.2. Öğretimsel İyileştirme ve Müfredat Geliştirme	309

8.4.3. Öğrenci Başarısına Etkiler	310
8.4.4. Okul Kültürü ve İklimi Değişimi	311
8.5. MÖT Etkililiği ve Sürdürülebilirlik	313
8.5.1. Değerlendirme ve İzleme Düzenekleri.....	314
8.5.2. Uzun Vadeli Sürdürülebilirlik Stratejileri	315
8.5.3. En İyi Uygulamalar ve Öneriler	316

9. Bölüm: Okul Geliştirmede Veriye Dayalı Karar Verme

9.1. Okul Geliştirmede Veriye Dayalı Karar Vermenin Kavramsal Çerçevesi	320
9.1.1. Tanım ve Temel İlkeler	320
9.1.2. Veriye Dayalı Karar Vermenin Temel Özellikleri ve Bileşenleri	321
9.2. Veriye Dayalı Karar Vermenin Okul Geliştirmedeki Rolü ve Önemi	324
9.2.1. Bütünsel Bir Bakış Açısı Sunması	325
9.2.2. Eşitlikçi ve Kapsayıcı Uygulamaları Desteklemesi.....	325
9.2.3. Kültürel Dönüşümü ve Mesleki Kapasiteyi Güçlendirmesi.....	326
9.3. Veriye Dayalı Karar Vermenin Okul Geliştirmedeki Uygulamaları.....	327
9.3.1. Öğrenci Öğrenme Verilerinin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	329
9.3.2. Okul İklimi ve Okul Kültürü Verilerinin Kullanımı.....	330
9.3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri.....	332
9.4. Veri Okuryazarlığı ve Öğretmen Kapasitesi	334
9.4.1. Veriye Dayalı Öğretimsel Müdahaleler	336

10. Bölüm: Yapay Zekâ Destekli Okul Geliştirme Uygulamaları

10.1. Yapay Zekânın Temelleri ve Eğitimsel Bağlamı	341
10.1.1. Yapay Zekâ Tanımı, Türleri ve Sınıflaması.....	341
10.1.2. Eğitimde Yapay Zekânın Roller ve Amaçları	343
10.1.3. Yapay Zekânın Eğitim Teknolojileri ve Makine Öğrenimi ile İlişkisi	345
10.1.4. Yapay Zekâ Okuryazarlığı ve Öğretmen Yeterlilikleri.....	346
10.2. Okul Yönetimi ve Liderliğinin Yapay Zekâyla Bütünleştirilmesi.....	347
10.2.1. Liderlik ve Yönetimde Yapay Zekâ Kullanımının Fırsat ve Zorlukları	349
10.2.2. Eğitimsel Veri Madenciliği ve Öğrenme Çözümlemesi ile Tahmin Yürütme.....	350
10.2.3. Kurumsal Politikaların Oluşturulması ve Kaynakların Eşit Tahsisi.....	353
10.2.4. Yönetimsel İş Yükü Yönetimi ve Süreç Otomasyonu	355
10.3. Öğretim Sürecinde ve Öğretmen Gelişiminde Yapay Zekâ.....	356
10.3.1. Üretken Yapay Zekâ ile Ders İçeriği ve Öğrenme Materyallerinin Geliştirilmesi..	356
10.3.2. Otomatik Değerlendirme Sistemleri ve Kişiselleştirilmiş Geri Bildirim.....	357
10.3.3. Öğretmenlerin Alan ve Pedagojik Bilgilerinin YZ Tarafından Desteklenmesi	358

10.3.4. Öğretmen Mesleki Gelişiminde YZ Araçlarının Kullanımı	359
10.3.5. Sınıf İçi Etkileşim ve Öğrenme Davranışlarının Analizi	360
10.4. Öğrenci Odaklı Bireyselleştirilmiş Öğrenme Uygulamaları	361
10.4.1. Uyarlanabilir Öğrenme Sistemleri ve Akıllı Öğretim Sistemleri	363
10.4.2. Öğrenci Katılımının Analizi: Duyuşsal, Bilişsel ve Davranışsal Boyutlar	364
10.4.3. Üretken Yapay Zekâ ve Öğrenme Performansına Etkileri.....	365
10.4.4. Eleştirel Düşünme ve Üstbilişsel Becerilerin YZ Destekli Geliştirilmesi	366
10.4.5. Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Öğrenciler ve Kapsayıcılık için YZ Çözümleri.....	367
10.5. Gelecek Yönelimleri ve Okul Gelişiminde Yapay Zekânın Dönüştürücü Rolü	369
10.5.1. Yapay Zekânın Eğitsel Paradigmalarındaki Dönüşümü: Kişiselleştirme ve Kapsayıcılık	371
10.5.2. Yönetimsel Yükün Azaltılması ve Liderlikte Stratejik Odaklanma	371
10.5.3. Okul Gelişiminde Etik ve Eşitlikçi Yaklaşımlar: İnsaniyet Paradigması.....	372
10.5.4. Öğretmen ve Lider Gelişiminde Yapay Zekâ Destekli Kapasite Oluşturma	373

11. Bölüm: Yapay Zekâ Destekli Okul Geliştirme: Çınar Lisesi Örnek Uygulaması

11.1 Giriş.....	377
11.2 YZ Destekli Okul Geliştirmeye Hazırlık Aşaması	383
11.2.1 Okul Geliştirme Yönetim Ekibinin (OGYE) Kurulması.....	385
11.2.2. Öğretimsel Liderliğin Güçlendirilmesi	386
11.2.3 Örgütsel Değişim İkliminin Oluşturulması	388
11.2.4 Öğrenen Okulun YZ ile Oluşturulması	391
11.2.5 Okul Kültürü ve İklimi	393
11.3 YZ Destekli Durum Tespiti ve Veri Toplama	396
11.3.1 YZ Destekli SWOT Analizi.....	396
11.3.2 YZ Destekli Veri Toplama ve Analiz Süreci.....	398
11.3.3 Önceliklendirme Süreci.....	401
11.4 Okul Geliştirme Planı Tasarımı.....	403
11.4.1 Misyon, Vizyon ve Okul Politikalarının YZ ile Gözden Geçirilmesi	403
11.4.2 Üç Öncelikli Alan için Kapsamlı YZ Destekli Eylem Planları	406
11.5 YZ Destekli Uygulama Süreci.....	412
11.5.1 Uygulama Yönetimi	413
11.5.2 YZ Destekli Anlık İzleme.....	414
11.5.3 Olası Engeller ve YZ Destekli Aşma Stratejileri.....	415
11.6 YZ Destekli Değerlendirme.....	416
11.6.1 Süreç Değerlendirmesi	417
11.6.2 Sonuç Değerlendirmesi	418
11.6.3 Bir Sonraki Döngüye Hazırlık.....	420
11.7 Etik, Gizlilik ve YZ Kullanımında Dikkat Edilecek Hususlar	421
11.7.1. Öğrenci ve Öğretmen Verilerinin Gizliliği.....	421

11.7.2. YZ Kararlarında İnsan Denetiminin Zorunluluğu.....	422
11.7.3. Algoritmik Önyargı Riskleri ve Önlemleri	422
11.7.4. Yapay Zekâ Kullanımında KVKK ve MEB Belgelerine Uyum.....	423
11.8. Okul Müdürlerine Yönelik 10 Temel Uygulama İlkesi.....	424
Sonuç	425
Kaynakça.....	429
Dizin	455

OKUL GELİŞTİRME

GİRİŞ

Okul geliştirmeyi tartişmak, gerçekte yalnızca okulu tartişmak değildir; okulun içinde yer aldığı toplumu, üretim ilişkilerini, kültürel yapıyı ve insana yüklenen anlamı birlikte tartişmaktır. Çünkü okul, kendi başına, toplumsal hayattan yalıtlımış bir kurum değildir. Tam tersine okul, yaşadığı çağın çelişkilerini, umutlarını, eşişsizliklerini ve olanaklarını kendi bünyesinde taşıyan canlı bir toplumsal örgüttür. Bu nedenle okul geliştirme konusu ele alınırken, öncelikle okulların hangi tarihsel ve sosyoekonomik koşullar içinde ortaya çıktığını ve bugün hangi dünyaya yanıt vermeye çalıştığını görmek gerekir.

Günümüz okullarının dünyada hangi sosyoekonomik koşulların ürünü olduğunu anlamak için kapitalizmin gelişimine bakmak gerekir. Reform, Rönesans, Aydınlanma Dönemi, Fransız Devrimi, icatlar, yeni kıtaların keşi ve Sanayi Devrimi, Kapitalist sistemin doğuşunun arka planını oluşturur. 18. ve 19. yüzyıl boyunca gelişen kapitalizmin ana hedefi daha çok üretmek, daha çok tkettirmek ve daha çok kr elde etmektir. Bu amacına erişmek için de bireyciliği temel alan liberal ideolojiyi benimsemiştir. Bugünkü okulların yaygınlaşması, büyük lde Sanayi Devrimi'nden sonra gerçekleşmiştir. Sanayi Devrimi ile birlikte toplumun üretim biçimi, çalışma ve şehir yaşamı önemli lde değişmiştir. Fabrikalarda, atölyelerde ve giderek büyüyen kentlerde, eskiye göre daha farklı bilgi ve becerilere sahip insanlara ihtiyaç duyulmuştur. Orta ağ'ın daha çok dinsel içerikli eğitim anlayışıyla yetişen insanlar ise bu yeni çalışma düzeninin beklentilerini karşılamakta yetersiz kalmıştır. Bu nedenle önce mesleki bilgi ve beceri kazandırmaya yönelik okullar açılmış, zamanla bu okullar daha geniş bir eğitim anlayışının parçası haline gelmiştir. Böylece eğitim, yalnızca din bilgi aktaran bir yapı olmaktan çıkarak, daha laik ve toplumsal yaşamın ihtiyaçlarına yanıt veren bir yapıya doğru dönüşmeye başlamıştır. Kısacası bugünkü okul, yalnızca pedagojik bir kurum değil; modern dünyanın kurduğu üretim, yönetim ve toplumsallaşma düzeninin önemli bir ürünüdür.

Okullar niçin vardır? Kime hizmet ediyorlar? Okulsuz bir toplum düşünülebilir mi? Okulların işlevleri nelerdir? Neler olmalıdır? gibi soruları bir çırpıda ya-